

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

III. Prolegomena aduersarij confutat, & eam controuersiam explicat, quæ fuit Hadriano Summo Pontifici cu[m] Friderico Ænobardo Imperatore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

verò omnium consensu in Antichristum quadrant. Neque enim Carolus Magnus, in quo Imperium quodammodo reuixit, potestatem habuit mensibus tantum quadraginta duobus, sed annis ferè quatuordecim. neque Deum, aut sanctos, Carolus, vel eius successores blasphemarunt, sed eos potius mirificè coluerunt. denique neque Carolus, neque vllus successorum eius, aut omnibus gentibus imperauit, aut ab omnibus gentibus adoratus est. Sed de his satis. nam in lib. 3. de summo Pontifice totum hoc argumentum accuratè tractauimus.

CAPVT III.

Refelluntur prolegomena Illyrici.

H T s i prolegomena Illyrici nihil sint aliud nisi ingens quoddam mendacium, quia tamè eius mendacij refutatio longior erit, quàm vt ad caput quo mendacia continentur, commodè possit adiungi: rectius esse duxi si propriam disputationem ad prolegomena refellenda instituerem. Igitur Illyrici prolegomena tota consumuntur in variis fragmentis diuersorum auctorum recitandis, ex quibus ipse colligi dicit, ante annos quadringentos inter Adrianum IV. Pontificem, & Fridericum I. Imperatorem litigatum esse, vtrum beneficio Papæ Germani Cæsares imperent: ac tandem post longam concertationem definitum, figmentum esse, quod vulgo fertur, Germanos Cæsares Romanorum Pontificum beneficio imperare. sic autem exorditur: *Tota ista controuersia, an Imperium ex dono beneficioue Papa ad Germanos peruenerit, iam olim, nempe ante CCCC. annos inter Fridericum I. & Adrianum Papam IV. grauissimè agitata, definitaque fuit, vt ex sequentibus locis historia Othonis Frisingensis, epistolis illorum ipsorum Monarcharum ab Othone sua historia insertis patebit, quas hic ordine adscribam.* hæc ille. Vbi mentitur primò cum ait, controuersiam hanc ante annos CCCC. agitatam & definitam. *controuersia enim quædam eo tempore agitata est, esset nec ne Imperium Romanum beneficium, id est, (vt ipsi loquuntur) Feudum Pontificis. vtrum autem imperium*

à Græcis ad Germanos, Pontificis auctoritate, translatum est, in controuersiam tunc non venit. Sed res tota paulo post apertior fiet.

Mentitur 2. cum addit ex historia Othonis Frisingensis narrationem hanc à se desumptam. non enim ex Othone, sed ex Radeuico eam desumpsit. Otho siquidem vir gravis & doctus, dedita opera narrationem illam totam in suo opere prætermisit; tanquam indignam videlicet, quæ inter alias res gestas Friderici, quem ipse laudandum susceperat, locum haberet. alioqui autem eidem Othoni res tota perspecta erat, quippe qui præsens interfuit, & literas summi Pontificis ea de causa missas Imperatori interpretatus est, vt ex Radeuico cognosci potest lib. 1. cap. 22.

Mentitur 3. cum se ordine rem totam adscripturum dicit, cum contra potius studiosè nullum ordinem sequi videatur, vt ex enumeratione & discussione eorum quæ profert, manifestum fiet.

Primum igitur adfert narrationem Radeuici (quem ipse falsò vocat Othonem Frisingensem) ex lib. 1. de rebus gestis Friderici cap. 8. qua narratione continetur legatio duorum Cardinalium à Pontifice Adriano ad Imperatorem Fridericum missa. de qua nihil est quod dicamus, cum simplex res gestæ narratio sit. Secundò adiungit fragmentum epistolæ Adriani, quam legati illi attulerant. Fragmentum autem referre voluit Illyricus non totam epistolam, vt lectori suo persuaderet, id potissimum in ea epistola egisse Pontificem, vt de Imperij Germanorum auctorem ostenderet. neq; Imperium aliud esse nisi beneficium seu feudum Ecclesiæ Romanæ. nos igitur totam epistolam producemus, vt omnes intelligant, causam ob quam summus Pontifex scripsit, non fuisse, vt Imperium Germanorum beneficium suum esse iactaret, cuius rei obiter solùm mentionem facit, sed vt Imperatorem officij admoneret in sacrilegis hominibus puniendis.

Exemplum epistolæ Adriani I V. ad Fri-
dericum I. ex lib. I. cap. 9. Rade-
uici Frisingensis.

ADRIANVS Episcopus, Seruus seruorum Dei, Dile-
cto filio Friderico illustri Romanorum Imperatori sa-
lutem, & Apostolicam benedictionem. Imperatoriæ ma-
iestati paucis retro actis diebus recolimus scripsisse illud hor-
redum & execrabile facinus, & piaculare flagitium tem-
pore nostro commissum in Teutonicis partibus, sicut credi-
mus aliquando intentatum, excellentiæ tuæ ad memoriam
reuocantes, non sine grandi admiratione ferentes, quod
absq; digna seueritate vindictæ, vsq; nunc transire passus sis
tam perniciosi sceeris feritatem. Qualiter enim venerabi-
lis frater noster E. Londonensis Archiepiscopus, dum à sede
Apostolica remearet, à quibusdam impiis & scelestis, quod
sine grandi mœrore non dicimus, in partibus illis captus fu-
erit, & adhuc in custodia teneatur: Qualiter etiam in ipsa
captione prædicta viri impietatis, semen nequam, filij sce-
lerati, in eum, & in suos euaginatiis gladiis violenter ex-
arserint, & eos, ablatis omnibus, quàm turpiter atq; inho-
nestè tractauerint, & tuâ serenissima Celsitudo cognoscit,
atque ad longinquas & remotissimas regiones fama tantò
sceleris iam peruenit. Ad cuius vtiq; vehementissimi facino-
ris vltionem, sicut is cui bona placere, mala verò displice-
re credimus, constantiùs exsurgere debuisti, & gladium,
qui tibi ad vindictam malefactorum, laudem verò bono-
rum est ex diuina prouisione concessus, in ceruicem desui-
re oportuit impiorum, & grauissimè coterere præsumpto-
res, tu verò id ipsum ita dissimulasse diceris, scuitiam ne-
glexisse, quod eosdem non est quare pœniteat commississe

uuu s

reatum:

reatum: quia impunitatem sacrilegij quod gesserunt iam-
iam sentiunt inuenisse. cuius quidem dissimulationis &
negligentiae causam penitus ignoramus: quoniam nos in
aliquo serenitatis tuae gloriam offendisse, conscientiae scu-
pulus nostrum animum non accusat: sed personam tuam
sicut charissimi & specialis filij nostri, & Principis Chri-
stianissimi, quem in Apostolicae confessionis petra non em-
bigimus per Dei gratiam solidatum, sincera semper dilexi-
mus charitate, & debite tractauimus benignitatis affectu.
debes enim gloriosissime fili ante oculos mentis reducere
quam gratanter & quam iucunde alio anno mater tua
sacrosancta Romana Ecclesia te suscepit, quanta cordis
affectione tractauerit, quantam tibi dignitatis plenitudi-
nem contulerit, & honoris. & qualiter imperialis insignis
coronae libentissime conferens, benignissimo gremio suo tuae
sublimitatis apicem studuerit confouere; nihil profus effi-
ciens, quod Regiae voluntati, vel in minimo cognosceret ob-
uiare. neque tamen poenitet nos desideria tuae voluntatis in
omnibus impleuisse, sed si maiora beneficia excellentiae tuae
de manu nostra suscepisset, si fieri posset, considerantes qua-
ta Ecclesiae Dei, & nobis per te incrementa possint & com-
moda prouenire, non immerito gauderemus. Nunc autem
quia tam immensum facinus, quod in contumeliam uni-
uersalis Ecclesiae, & Imperij tui noscitur etiam commis-
sum, negligere ac dissimulare videris; suspicamur utique ad-
vereremur ne forte in hanc dissimulationem & negligenti-
am propter hoc tuus animus sit inductus, quod suggestio-
ne peruersi hominis zizania seminantis, aduersus clemen-
tissimam matrem tuam sacrosanctam Romanam Eccle-
siam, & nos ipsos indignationem (quod absit) aliqua con-
ceperis.

ceperis, vel rancorem. ob hoc igitur, & ob alia negotia quæ cognoscimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos scilicet filios nostros Bernardum sancti Clementis presbyterum, Rolandum sancti Marci presbyterum Cardinalem, & Cancellarium nostrum, viros utique religione, prudentia, & honestate conspicuos, Serenitati tuæ de latere nostro ad præsens duximus destinandos, excellentiam tuam rogantes attentius, quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honestè tractes, & ea quæ ipsi super hoc, & super aliis ad honorem Dei & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad decus etiam, & exaltationem Imperij pertinentia ex parte nostra Imperatoriæ proposuerint dignitati, sicut si ab ore nostro procedant, absque vlla hesitatione suscipias, & ipsorum verbis, tanquam si ea contingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

Hæc est epistola Adriani, ex qua perspicuum est, modicè admodum, idque necessariò, attigisse Pontificem coronationem Imperatoris, quæ anno superiore peracta fuerat: cum tamen præcipuum argumentum aliò spectaret.

Tertio loco ponit Illyricus reliquam narrationem historię ex eodem Radeuico lib. I. cap. 10. Summa verò eius historię hæc est: Lectis Pontificiis litteris Imperator, & qui cum illo erant Imperij Principes cum verba illa Pontificis. [Si maiora beneficia excellentia tua de manu nostra suscepisset, non immeritò gauderemus] in eum sensum accepissent, quasi dictum esset, Regnum atque Imperium Germanorum non absolutum liberumque imperium, sed feudum Romani Pontificis esse: in tantam iracundiam exarserunt, ut parum abfuerit, quin duos illos Cardinales continuò trucidarēt. qui Cardinales, quamuis tandem à periculo vitæ liberati fuerint, tamen sine vlllo honore, sine literis Imperatoris, sine vlla responsione dimissi, iussi sunt quamprimùm, via recta, id est, brevissima excedere ex Prouinciis Imperio subiectis, seuerissimeque interdictum illis est, nec ad vlla Episcoporum, vel Abbatum Germaniæ loca diuerterent. Interim verò Imperator
litteras

litteras plenas acerbitatis scripsit ad omnes Imperio Romano subiectos. quibus literis ne verbum quidem facit de criminibus quorum à Pontifice admonitus, ac paternè castigatus fuerat: sed solum questus est, planè tragice, iniuriam sibi Pontifice factam, dum is Imperij coronam suum beneficium appellauit. Hæc est illius historix summa, in qua multa proteritò admiranda occurrunt. primùm quòd Imperator ad tam horrenda sacrilegia, quorum in epistola summi Pontificis admonebatur, omnino tacuerit, quasi ad se nihil attinerent. Deinde quòd ex vnius verbi ambiguitate, quod tamen secundùm propriam significationem nihil offensionis habebat, tantam tragediam excitauerit, vt vix maior excitanda fuerit, si totius Imperij extrema ruina, certissimumque exitium impendisset. Tertiò quòd in ea epistola Romanum Pontificem, sanctæ Ecclesiæ caput, ac proinde se membrum eius (nisi ipse extra Ecclesiam esse velit) appellet: & tamen nõ modò isti capiti, sed isti Principi populi sui acerbissimè maledixerit, sed etiam legatos eius (qui apud quosuis barbaros, atque etiam Ethnicos iure gentium tuti fuissent) contra omne ius, & pharisaicè indignissimè violauerit. Postremò quòd vbi tandem ad firmamenta atque præsidia causæ suæ explicanda peruenit, nihil attulerit, præter vnã, eamque leuissimã, ne dicam ineptam, ac puerilem argumentationem. *Cum, inquit, per electionem Principum à solo Deo Regnum & Imperium nostrum sit, qui in passione Christi Filij sui duobus gladiis necessariè regedum Orbem subiecit, eumque Petrus Apostolus hac doctrina mundum informauerit, Deum timere, Regem honorificare: quicunq; nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa suscepisse dixerit, diuina institutioni, & doctrina Petri contrarius est, & mendacj reus erit.* Hæc ille. Quæ certè argumentatio, si ad veræ rationis trutinam reuocetur, verecundè prorsus indigna tanto Principe videatur. nam quòd attinet ad duos illos gladios, quorum in passione Domini mentio fit, si quis paulo attentius Euangelium legat, non Cæsaris vnũ, alterum Ecclesiæ; sed vtrumque gladium Ecclesiæ, ac potissimũ Petri esse videbit. quocirca si alterum Cæsar habet, non à solo Deo (vt Fridericus Imperator dicit) sed à Deo per Petrum habet. ita Imperatoris argumentatio aduersus ipsum suum auctorem pugnat.

Sed placet de hac ipsa re sancti Bernardi testimonium in medium adferre. Sic enim scribit lib. 4. de Consideratione cap. 3. Quid tu denuò vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbū Domini dicentis sic; Conuerte gladium tuum in vaginam. tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu, euaginandus. alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis, Ecce gladij duo hic, non respondisset Dominus, Satis est, sed nimis est. vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exercendus est. iste Sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad aurum Sacerdotis, & iussum Imperatoris. Hæc Bernardus.

Illa autem qualis quæso argumentatio est: S. Petrus ait, Deum timere, Regem honorificare; ergo cum Petro pugnat, & reus mendacij est quicumque dixerit Imperatorem Summi Pontificis beneficio imperare? quæ est hæc noua dialectica? an ille Rex fortasse (iuxta præceptum S. Petri) honorificandus non erit, qui ab alio regnum acceperit? quis ita insaniat, vt hoc dicat? Rex Catholicus ac potentissimus Philippus regnum Neapolitanum feudum esse Romani Pontificis quotannis publicè proficitur; & tamen quis dicere auderet, non esse Regem Philippum à populo Neapolitano honorificandum, aut verba S. Petri ad eum Regem nihil pertinere? quid quòd non solùm Imperatoris Friderici argumentatio nihil efficit, sed etiam illa eius sententia, Regnum atque Imperium suum esse à solo Deo, nulla ratione defendi potest? nam quis omnium ignorat, humana Regna iure gentium constitui, dum populi communi consensu in vnum aliquem potestatem suam transferunt? id certè (vt cætera taceam) Leges ipsæ Imperatoriæ, disertè testantur. L. ex hoc iure gentium. ff. de iustitia & iure. Si verò potestas Regis à populo est, quid est quod Fridericus ait, Regnum nostrum à solo Deo est? quòd si & Imperium (post translationem à Græcis in Germanos) nō à Pontifice, sed à solo Deo est; quæ causa fuit cur Fridericus in Italiam ad Pontificem veniret, atque ab eo ad Imperium prouehi postulareret? hæc enim sunt verba, quæ nomine Friderici ipso præsentè Friderico ad Pontificem Adrianum Bambergensis Episcopus fecit. *Notum tibi esse volumus, Reueren-*
de Pa-

de Pater, quia omnis Ecclesia de finibus orbis ad honorem Regni collecta, adduxit Principem suum ad tuam Beatitudinē, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur uoluntas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholica pacis amor in corde illius regnans, & sancta Romana Ecclesia cultus uis vulgaris. Ecce te uenientem excepit uenerabilis, tuis sanctissimis uestigis humiliter prouoluitus. Ergo, uenerande pater, tu circa ipsum peragas, & quæ ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tua Beatitudinis munificentiam suppleantur. Hæc ille, teste Alberto Krantzio lib. 6. Saxonie cap. 16. Qua ratione igitur Imperium Friderici à solo Deo fuit, si Pontifex Adrianus ad Imperium illum prouexit, & Imperialis culminis plenitudinem, quæ illi deerat, contulit: & si munificentiam Pontificis Episcopus Bambergensis, Fridericus orator, appellare non timuit illam coronationem Imperatoriam: quid est cur beneficium Pontificis eadem illa coronatio dici non possit? Sed pergamus ad cætera.

Quarto loco addit Illyricus epistolam quandam Adriani Papæ ad Archiepiscopos Moguntinum, Treuirensē, & Coloniensē, quam ex Auentino descripsit. de qua epistola nihil est quod dicamus, cum ea tota nostra sit. Id unum annotandum erit, mentiri Illyricum cum ait: Adrianus nodum in scirpo quærit, Imperium esse beneficium Romani Sacerdotis, Augustumque precario duntaxat regnare asserit. Siquidem in tota epistola nusquam legitur nomen beneficii, neque Pontifex Adrianus eo loco asserit Augustum precario duntaxat regnare; quin contra potius affirmat, Regnum habere illum ex electione Principum suorum, à se autem nomen Imperatoris. Ex electione, inquit, Principum suorum habet nomen Regis, ex consecratione nostra habet nomen Imperatoris.

Quintò Illyricus adiungit epistolam quandam Friderici ad Adrianum ex Nauclero, quæ neque est ordine suo polita, neque facit ad rem. non enim illa scripta est temporibus controuersie, de qua nunc agimus, sed aut antea, si credimus Nauclero in Chronico Gener. 30. aut postea, ut ex Radeuico lib. 2. cap. 18. colligi uidetur: si tamen hæc epistola illa est, cuius meminit eo loco Radeuicus, & non potius alia ab aliquo conficta. Scribit enim Radeuicus, Fridericum Imperatorem, ut

indignationem conceptam in Adrianum solaretur, notario suo imperasse, ut in scribendis epistolis ad Pontificem nomen suum nomini Pontificis anteponeret, & dictionibus singularis numeri ipsum alloqueretur. Hæc autem epistola, quam ex Nauclero produxit Illyricus, contendit quidem nomen Imperatoris præponi debere, cum Imperator ad Pontificem scribit, perpetuo tamen Pontificem alloquitur in numero multitudinis. Quid quod hæc ipsa epistola non parum officit causæ eiusdem Friderici? Nā inter cætera scribit epistolæ auctor, Siluestrum ante Constantini donationem nihil regalium habuisse: ex quo satis apertè videtur agnoscere ut veram atque legitimam Constantini donationem, quæ apud Gratianum habetur dist. 96. can. Constantinus. porro illa donatio non solum urbem Romam, atque Italiam vniuersam, sed etiam omnes Occidentalis Imperij Prouincias complectebatur. quod si ita est, vnde postea Occidentale Imperium ad Carolum & successores peruenit, nisi ex dono ac beneficio Pontificum Romanorum? nisi fortè Carolus Magnus (quod nefas est cogitare) sacrilegè eripuerit sancto Petro, quod ei piè donauerat Constantinus. Vides igitur hanc epistolam vel esse confictam, vel ipsi causæ Friderici atque Illyrici maius detrimentum adferre, quàm attulerint omnia verba, atque omnes legationes Pontificis Adriani, nec enim Adrianus vnquam tam luculenter dixit, aut scripsit, Germanos Reges Apostolicæ Sedis beneficio imperare, quàm id ipsum Fridericus scripsit, si ipse illa epistola est.

Sexto producit Illyricus ex Othone Frisingensi lib. 2. de rebus gestis Friderici cap. 21. legationem populi Romani ad Fridericum, & Friderici responsionem. nihil autem horum loco suo ponitur, nec ad rem facit. nam ista legatio populi Romani missa est ad Fridericum, cum is ad Urbem propinquaret causa coronæ Imperialis à Pontifice petendæ: controversia autem illa de Imperio sitne beneficium Pontificis an non, sequenti anno, coronatione iam peracta, exorta est. porro ad rem ista non faciunt, cum non sit nostra quæstio de populo, sed de Pontifice Romano. tamen verò abest, ut ea legatio populi Romani Pontificis iussu, vel consilio, aut consensu missa sit ad Fridericum, ut potius (Othone teste ibidem) Adrianus legationem illam improbauerit, & paulò post, iisdem repugnatis Romanis, Fridericum coronauerit. Vides igitur (Lector) quàm verè initio

initio dixerit Illyricus, se ordine subiecturum quæ ad præsentem controuersiam pertinerent.

Septimo addit ex Radeuico (quem falsò Othonem vocat) lib. 2. cap. 30. de rebus gestis Friderici epistolam Eberhardi episcopi Bambergensis ad Eberhardum Archiepiscopum Saltzburgensem: nec non responsionem quandam Friderici Imperatoris ad quandam summi Pontificis legationem quæ similia sunt superioribus, id est, neque narrantur ordine suo, neque pertinent vlllo modo ad rem.

Octauo profert ex lib. 1. cap. 15. & 16. Radeuici (quem ipse omnino Othonem Frisingensem vult videri) fragmentum epistolæ Adriani ad episcopos quosdam Germanos; & responsionem eorundem ad Pontificem. Ac nunc tandem Illyricus post longos errores domum redit. ista siquidem duæ epistolæ (si ordo tenendus sit) proximè sequuntur post eam narrationem quam tertio loco Illyricus recitauerat. cætera quæ interiecta sunt, ac præcipuè quintum, sextum, & septimum, propter parerga numerari possunt. neque alia de causa inserta videntur, nisi vt augeant prolegomena, & lectoris mætem confundant. tamen si autem hæc omnia quæ octauo loco ab Illyrico producentur, ad rem præsentem faciant, nihil tam ea habent quod refellendum sit; cum nihil ferè aliud contineant, quàm repetitionem superiorum. vnum est duntaxat, quod non tam refutatione quàm animaduersione indiget, argumentum videlicet quod Illyricus præmittit ante epistolam Præsulum Germaniæ ad summum Pontificem, quod quidem eiusmodi est: *Responsio Præsulum Germanorū ad prædictas litteras Pontificis, quibus reprehunt illud Papale sigmentum, & monet vt id noua legatione ac scripitione reuocet*] prætereo nouam illam elegantiam sermonis: *Responsio Præsulum, quibus reprehendunt: sed mendacium præterire non possum; neq. enim in tota illa epistola vlla mentio fit Papalis sigmenti; neq. admonetur Pontifex vt reuocet quidquam: sed solum vt exalaratum animum Principis ex Verbi cuiusdam ambiguitate, nouis litteris lenire, ac mitigare velit. hæc enim sunt illorum verba, De cætero Sanctitatem Vestram suppliciter rogamus & obsecramus, vt nostra parcatis infirmitati, & q. magnanimitatem filij Vestri sicut bonus Pastor lenitatis scriptis Vestris, scripta priora suauitate mellita dulcorantibus.*]

Nob

Nonò addit legationem ac litteras Pontificis Adriani ad Fridericum, quibus verbi ambiguitate exposita, continuò animus Principis mitigatus est. Sed verba Illyrici audiamus: *Nona*, inquit, *littera ac legatio Papa, qua totum illud suum sigmentum de beneficio Imperij Germanis collato, artificiosa interpretatione tollit, ac non obscure recantat, polliceturq; se posthac Imperij iura minimè violaturum esse.*] Hæc sunt Illyrici verba: in quibus duo splendida mendacia continentur. extant enim litteræ integræ Pontificis Andriani apud Radevicum lib. 1. cap. 22. in iis autem non retractat Pontifex vllum sigmentum, nec se iura Imperij posthac non violaturum promittit, sed arguit imperitiam eorum qui Friderico suggererant, beneficium coronationis feudum significare. *Hæc enim est epistola Pontificia:*

Ex quo vniuersalis Ecclesie curam Deo, pro vt ipsi placuit, disponente suscepimus, ita in cunctis negotiis magnificentiam tuam honorare curauimus, vt de die in diem animus tuus magis ac magis in amore nostro, & veneratione Sedis Apostolicæ debuisset accendi. vnde sine grandi admiratione non ferimus, quòd cum audito, ex suggestione quorundam animum tuum aliquantulum contra nos fuisse commotum, duos de melioribus & maioribus fratribus nostris, Roladum scilicet Cancellarium tit. S. Marci, & Bernardum tit. S. Clementis presbyteros Cardinales, qui pro tue maiestatis honore in Romana Ecclesia solliciti semper exstiterant, pro voluntatis tuæ cognitione ad tuam presentiam destinauimus, aliter quàm Imperialem decuerit honorificentiam, sunt tractati. occasione siquidem cuiusdam verbi quod est [beneficium] tuus animus (sicut dicitur) est commotus, quod vtig; nedum tanti viri, sed nec cuiuslibet minoris animum meritò commouisset. Licet enim hoc nomen, quod est beneficium, apud quosdam in alia significatione quàm ex impositione habeat, assumitur: tunc

xxx tamen

tamen in ea significatione accipiendum fuerat, quam nos
 ipsi posuimus, & quam ex institutione sua noscitur
 nescire. hoc enim nomen ex bono & facto est editum, & dicitur
 beneficium apud nos, non feudum, sed bonum factum,
 in qua significatione in vniuerso scripturae sacrae corpore
 inuenitur, vbi ex beneficio Dei, non tanquam ex feudo, sed
 velut ex benedictione, & bono facto ipsius gubernari dicimur
 & nutriri. Et tua quidem magnificentia liquido re-
 cognoscit, quod nos ita bene & honorifice Imperiali di-
 gnitatis insigne capiti tuo imposuimus, vt bonum factum
 valeat ab omnibus iudicari. vnde quidam verbum hoc, &
 illud scilicet, [contulimus tibi insigne imperialis coronae]
 a sensu suo visi sunt ad alium retorquere, non ex merito
 causa, sed de voluntate propria, & illorum suggestione, qui
 pacem Regni & Ecclesiae nullatenus diligunt, hoc egerunt.
 per hoc enim vocabulum [contulimus] nihil aliud intel-
 leximus nisi quod superius dictum est, imposuimus. Sane
 quod postmodum personas Ecclesiasticas a debita sacrosan-
 ctae Romanae Ecclesiae visitatione (vt dicitur) reuocare in-
 sisti, si ita est, quam inconuenienter actum sit, tua, fili
 Christo charissime, discretio, vt credimus, recognoscit. nam
 si aliquid apud nos amaritudinis habebas, per nuncios, &
 litteras tuas fuerat intimandum, & nos honori tuo con-
 uissemus, sicut filij charissimi, prouidere. Nunc igitur ad
 commonitionem dilecti filij nostri Heinrici Baioariae &
 Saxoniae Ducis, duos de fratribus nostris Heinricum tit.
 S. Nerei & Achillei, & Iacinctum S. Mariae in Capite
 Diaconum, Cardinales, prudentes siquidem & honestos
 viros ad tuam praesentiam destinauimus, celsitudinem tuam
 monentes & hortantes in Domino, quatenus eos honeste
 & vt

& benignè recipias, & quod ab eis ex parte nostra tua magnificentia fuerit intimatum, à sinceritate cordis nostri nouerit tua excellentia processisse, ac per hoc cum eisdem filiis nostris, mediante iam dicto filio nostro Duce, ita celsitudo tua studeat conuenire, vt inter te ac matrem tuam sacrosanctam Romanam Ecclesiam nullius discordiæ seminarium debeat remanere.

Hanc epistolam totã ne vno quidem verbo omisso adscribere volui, vt Illyrici mendacia ex ipsa epistola refutarentur. Vbi enim obsecro est illa figmenti Pontificij retractatio? Dixerat Põtifex in priore epistola, quam etiam suprã totam adscripsimus, se Friderico, cum is Romam ad coronam accipiendam venisset, læto animo occurrisse, ac plenitudinẽ dignitatis, id est, Imperialis coronæ insignia contulisse. quod ipsum Friderici nomine orator ipsius Episcopus Bambergensis (vt ex Krantzio suprã citauimus) à Pontifice postulauerat. deinde de hac ipsa coronatione loquens addiderat in literis suis idem Pontifex non modò se non molestè ferre, quòd ea contulisset, sed etiam non immeritò gauisurum, si maiora beneficia de manu sua Cæsar accepisset. quo loco beneficium quod in Imperatorem à Pontifice significatur collatum, nõ potest illo modo aliter accipi, nisi quis de industria cauillari velit, quã vt ad coronationem Imperialem referatur. Quid igitur Papa retractat, quid reuocat, quid recantat, (vt verbo vtar Illyrici) cum nomine beneficij nõ se feudum aliquod, sed coronationis munus intellexisse dicit? Neque verò rectè colliget iam Illyricus, Non dicit Papa Imperium Germanorũ feudum esse Pontificis; ergo figmentũ est quod Adrianus, quod Innocentius III. & oēs historici dicunt, Imperium à Græcis ad Francos Pontificis auctoritate esse traslatum. nam etsi nõ dixit Adrianus Imperium esse feudum, non tñ dixit non esse: & licet non esse dixisset, non tamen continuo sequeretur, falsam esse translationem Imperij. aliud enim est, Imperium ab vna gente ad aliam transferre; aliud verò, feudum constituere.

Deinde in quo angulo epistolæ Adriani latet id quod Illyricus in argumento posuit cum ait, Pollicetur se posthac Imperij iura minimè solaturum? certè epistolam totam audi-

uimus, ac ne syllabam quidem vnam de hac pollicitatione reperimus. Sed video vbi fundamentum mendacij sui Illyricus constituerit, quòd nimirum Radeuicus Frisingensis, posteaquam epistolam Adriani operi suo inseruerat, subrimante continuò, illis litteris Imperatorem placatum benigne deinceps cum legatis Rom. Pontificis egisse, Legatos vero Imperatori promississe, Præsulem Romanum honorem acque iustitiam Imperij illibatam semper conseruaturum. At illa pollicitatio Legatorum fuit non ipsius Pontificis; neque Legati polliciti sunt Præsulem Romanum iura Imperij posthac non violaturum, quasi aliquando antea violasset: sed illibata, ut semper fecerat, perpetuò conseruaturum. Si quidem eodem Legati (Radeuico teste) cum primùm Imperatorem alloquerentur, eique litteras Apostolicas traderent, præfati sunt, sine vlla iusta causa aduersus Romanam Ecclesiam Imperatoris fuisse commotum. hæc enim sunt illorum verba: *Quantum dilectione sancta Romana Ecclesia amplitudinem & honorem imperij vestri amplectatur, quam sine conscientia peccati vestram satis inuita sustinuerit indignationem, & scripta presentia, & in ore nostro posita & inua & vocis officium declarabit.* Ex quibus verbis satis profectò manifestè colligitur, nunquàm venisse in mentem Legatis, ut violata fuisse à Romano Pontifice iura Imperij dicerent. proinde mendacium est Illyrici, promississe Pontificem Friderico, se posthac Imperij iura minimè violaturum.

Addit postremò in prolegomenis suis Illyricus ex historia Abbatis Vrspergensis, Adrianum Pontificem iterum ab Imperatore dissidere cœpisse, atque eo vsque progressum dissidium, ut tandem Imperator à Pontifice excommunicaretur, sed paulo post diuino miraculo Pontificem, dum recentem aquam ex fonte biberet, à musca quæ os eius simul cum aqua intrauerat, apud Anagninam extinctum. *Venturamen hanc non veram historiam, sed improbabilem fabulam esse, ex eo potest intelligi, quòd Abbas Vrspergensis ex Iohanne quodam Cremonensi, auctore obscuro, & schismatico, eam narrationem refert: ille verò non alium tellem producit, quàm incertum rumorem vulgi: Cum venisset, inquit, ad quendam fontem, hausit de potu illius, & continuò (ut dicitur) musca quadam os eius intrauit, & gutturi eius adhaesit.*

si, nulloq; artificio medicorum auelli potuit, quoad & q; spiri-
tum exhalaret. Hæc ille. Quo circa tota fides huius rei pen-
det ex illo (vt dicitur) hoc est, ex falso rumore, quem æmuli
forrè sparserunt.

Porro Radeuicus lib. 2. cap. 43. honorificè describit obi-
tum ac sepulturam Adriani, quod idem faciunt Platina, Mar-
tinus Polonus, & alij, qui Pontificū vitas describunt. Io. Nau-
clerus in chronico, gener. 39. scribit suspicari se narrationem
illam Cremonensis affectu potiùs quàm veritate scriptam.
Sanctus autem Antoninus in summa historica, parte 2. tit. 17.
cap. 1. §. 9. ex Helinando refert, Adrianū virum optimum fuis-
se, vt nullo modo probabile sit eum talem exitum habiturū,
qualem Cremonensis dicit. Denique si res esset vera, quī fieri
posset, vt mors tam noua & insolens à nullo certo scriptore
annorata fuisset?

At Fridericum Imperatorem, qui non solūm cum Adriano
diu contendit, sed etiam Alexandrum successorem Adriani ita
vexauit, vt tres antipapas aduersus eum Imperiali potentia
fouerit, non incertus rumor, sed testes certissimi, id est, om-
nes Historici testantur, in Armenia à flumine quodam absor-
ptum miserimè periisse. de quo sic scribit Gulielmus Neu-
brigensis, eius temporis auctor, in lib. 4. rerum Anglicarum
cap. 13. *Fridericus Imperator Teutonicus, iter Hierosolymita-
nu ingressus, cum in gurgitem fluuij equo stimolato profiliis-
set, in momento suffocatus interiit. O abyssus multa iudiciorū
Dei! Vir tantus, & qui diuino quodam feruore relictis deli-
ciis, opibusq; Imperij, mille se exposuerat propter Christum pe-
riculis, tam subito miseroq; casu absumitur. peccatum tamen
eius tantum & tale elucet quod fortè in Imperialibus non
potuerit deliciis expiari, atque ideo oportuerit, ne aternaliter
pleteretur, pia diuinitatis prouisione in hac vita seuerius ca-
stigari. Siquidem nephary schismatis sub Venerabili Papa A-
lexandro principalis fautor exstiterat, & pacis Ecclesiastica
per Imperialem potentiam multo tempore perturbator. tan-
dem serò perspicuè dans palmam Veritati, minùs tamen in de-
liciu palatij piaculare malum destenerat.* Hæc ille. Addit autē
Abbas Vrspergensis in chronico, post absorptum (vt dictum
est) à flumine Fridericum, exercitum eius, aut aëris intempe-
rie aut abundantia ciborum morbo contracto penè totum
breuif-

breuissimo tempore consumptum. Ita sententiam Adiani Pontificis, quæ exstat in epistola ad episcopos Germaniam apud Radeuicum lib. 1. cap. 16. verissimam fuisse, reuerentius comprobauit. sic enim ille scripserat: *Non acquiescat idem filius noster consiliis iniquorum, consideret nouissima, & antiqua. Et per illam viam incedat, per quam Iustinianus & alij Catholici Imperatores incesse noscuntur exemplo, & imitatione illorum, & honorem in terris, & felicitatem in cælis sibi poterit cumulare. Vos etiam, si eum ad rectam sententiam reuixeritis; & B. Petro Apostolorum Principi gratiam dependetis obsequium, & vobis & Ecclesiis vestris conferabitis libertatem. Alioquin nouerit antedictus filius noster ex admonitione vestra, nouerit ex promissionis euangelicæ veritate, quod sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam petram Deo collocante fundata, quantocumque ventorum turbine quatitur, in sua firmitate, protegente Domino, in seculum seculi permanebit.* Hæc ille, tum cum ardore inuicentis imperiali potentia Fridericus Ecclesiæ minareretur. Sed cum finem tragœdia illa habuit, quem Adrianus prædixerat. Si quidem post annum decimum nonum grauissimæ persecutionis, præualuit tandem Ecclesia, & Fridericus Imperator Calisto antipapa, quem ad eam diem fouerat, abdicare coactus, sese verò Pontifici Alexandro subiecit; vt scribunt probati historici, Abbas Urspergensis in Chronico, Platina in vita Alexandri, Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib. 3. cap. 2. Gulielmus Episcopus Tyri de bello sacro lib. 8. cap. 26. & alij. neque tamen hac humilitate illud à Deo impetrare potuit, vt non etiam morte horribili, ac totius exercitus interitu peccatum eius in Ecclesiam seuerissimè puniretur. Atque hæc de prolegomenis.

